

Зборот тероризам се појавува за време на револуциите во Франција. Во Оксфордскиот речник на англиски јазик се дефинира како "владеење по пат на застрашување, применувано во Франција за време на Француската револуција во периодот 1789-1797 година". Дефинициите во ерата на Студената војна биле насочени кон идејата за "продолжена рака на државата", затоа што Западот ги обвинувал земјите од Варшавскиот пакт дека обучуваат и помагаат терористи. Најчувствителното прашање од оваа област е: можат ли самите држави да бидат извршители на терористички напади? Досега за ова многу пати се зборувало и се анализирано. Сепак, одговорот гласи: да, може. Државите и нивните лидери можат да извршуваат напади со терористички предзнак.

Пишува: Мишко ТАЛЕСКИ

Во литературата постојат стотина дефиниции кои го опишуваат поимот тероризам. Некои од нив се фокусираат на извршителите, некои на терористичката техника. Но, само две карактеристики се битни за разликувањето на тероризмот од другите форми

Стравот кој се предизвикува со употребата на софистицираните модели на напади е поголем од оној вообичаениот. Тој предизвикува поголем психолошки ефект отколку смртта на неколку лица. Од стручен аспект овие оружја се неселективни. Конвенционалното оружје мо-

ВО ИМЕ НА БОГА

"Верувам и се колнам дека постои еден пророк, Мухамед, и имам намера да го заземам местото десно од него", своевремено рекол Осама бин Ладен, денес најбараниот злосторник на планетата. Методот кој го избра Бин Ладен за борба против Западот е мотивиран од политичко-верски аспект. Се служеше со различни начини за да го раскрвави противникот: атентати, диверзии, самоубиствени напади, авионски напади со камиказе и сл. Со тоа Бин Ладен го доби епитетот универзален терорист. Сепак, тој не е еден и единствен. Последниве десет години Ал Каида царува на полето на светскиот тероризам, па оттука таа изроди многу такви како Бин Ладен. Од досегашните напади на Ал Каида се проценува дека е предизвикана материјална штета во висина од 2,5 милијарди долари, а животот го изгубиле околу 8.000 цивили. Се претпоставува дека конгломератот на оваа терористичка мрежа опфаќа околу 3.000 следбеници во триесеттина земји, меѓу кои Босна и Косово. Членовите на таа мрежа имаат дозвола за индивидуални акции, особено ако ги организираат на територијата на сопствената држава.

ТЕРОРИЗМОТ КАКО М

на насилство. Прво, тој е насочен на лицата кои не се војници. Тоа значи дека тероризмот не е исто што и војната. Второ, терористите употребуваат насилство за да постигнат нешто драматично. Нивна вообичаена цел е да внесат страв во редовите на она население кое им е мета. Тоа намерно предизвикување страв е елемент по кој тероризмот се разликува од обичните убиства или напади. Многумина тероризмот го дефинираат како акт на насилство или закана со насилство против лица кои не се борци, а со цел да се изврши освета, да се постигне заплашување или на некој друг начин да се влијае на одредена публика. Оваа дефиниција избегнува да го посочи виновникот за нападот или неговиот извршител, дава широк простор за калкулација со можните извршители (поединец, група или држава). Исто така, таа не ја дефинира целта на насилството (политичка, верска, идеолошко или економска). Новите облици на тероризам подразбираат и употреба на најмодерни и најекстремни средства на насилство.

же да се употреби или селективно (само против војници) или неселективно (против цивилно население). Ова не е случај со оружјата кои се користат за изведување терористички напади. Радиусот на убивање и ранување зависи од условите. Начинот како ќе се дефинира тероризмот, пред сè, зависи од податоците кои ќе се соберат, од нивната анализа и подготвување на извештајот од таа анализа. Интересно е на пример тоа што

Терористичкиот чин навидум е препознатлив. Законите го дефинираат како криминално однесување. Шемата на тероризмот се состои во следното: прво, се изведува бомбашки напад или друг кукавички акт на насилство, потоа следува коминике на организацијата која го направила тоа, со која ја презема одговорноста, трето, државите прават анализа во духот на паролата "смрт или уништување". Тоа е шаблонот по кој денес се движат односите на релација Запад-терористи.

американската дефиниција на поимот тероризам се поврзува со неговата политичка мотивација, што според многумина е само делумно разоткривање на суштината на терминот. Поради недостатоците на посеопфатни податоци не може целосно да се согледаат трендо-

тојби. Самиот збор тероризам се појавува за време на револуциите во Франција. Во Оксфордскиот речник на англиски јазик се дефинира како "владеење по пат на застрашување, применувано во Франција за време на Француската револуција во периодот 1789-1797 година". Дефинициите во ерата на Студената војна биле насочени кон идејата за "продолжена рака на државата", затоа што Западот ги обвинувал земјите од Варшавскиот пакт дека обучуваат и помагаат терористи. Во 1989 година Јонах Елигзандер го опишал тероризмот како "процес на намерно употребување на психолошко застрашување и физичко насилство од страна на суверените држави, како и субнационални групи, за да се оствари некоја политичка или стратешка цел на незаконски и нелегитимен начин". Во Кодексот на ООН, параграф 22 тероризмот се дефинира како "политичко мотивирано насилство со предумисла, преземено од страна на субнационални или тајни агенти против невоени цели". На оваа дефиниција најблиска е онаа на Стејт депарментот.

РАЗВОЈНАТА ЕВОЛУЦИЈА

Концептот на тероризмот еволуирал со текот на вековите. Неговите први корени се наоѓаат во убиствата, атентатите на кралевите и тираните. Во овој циклус интересни се три терористички организации: Золото-Сикарија, Асасени и Таги. Сите три биле верски мотивирани и

со што напаѓачот не би можел да побегне. Тој свесно го ризикувал животот за постигнување на целта и сметал дека давајќи го животот му принесува жртва на Бога. Мета им биле истакнати политичари или верски лидери, кои одбивале да го прифатат нивното учење. Оваа терористичка групација сериозно ги загрозувала владите во неколку држави, на пример, во империјата на Турците Селџуци во Персија и во Сирија.

Тагите како група биле активни во Индија најмалку 600 години сè до XIX век. Никој не знае колку луѓе убиле, но се проценува дека таа цифра достигнува повеќе од половина милион. Жртвите биле патници, кои Тагите ги давеле, ги касапеле, па погребувале. Истовремено оваа терористичка група често пати и ограбувала. Основна цел им била да фатат некој кој потоа ќе ѝ го принесат како жртва на божицата Кали. Настојувале жртвата да биде во што поголеми маки, бидејќи верувале дека божицата уживала во тоа. Пред крајот на XIX век Европа била вознемирена од серија сензационални убиства. Анархистите и социјалните револуционери ги убивале кралевите и кралиците, аристократите и државните службеници, предизвикувајќи со тоа голема загриженост во редовите на владејачките елити. Во 1878 година терористите ги нападнале германскиот император, шпанскиот крал и кралот на Италија. Во текот на 90-тите години на XIX век, познати под името бомбашки години, приближно годишно бил убиван по еден шеф на држава (францускиот претседател Карно, шпан-

ОДЕРНО, НО И ИСТОРИСКО ЗЛО

вите во тероризмот, ниту да се предвидат проектите кои ги реализираат екстремните групи.

ФРАНЦИЈА - ЗАЧЕТНИК НА ПОИМОТ ТЕРОРИЗАМ

Ако тероризмот го оквалификуваме како злосторство, тогаш за него се задолжени министерствата за правда и за полиција, но не и војската која, пак, се активира во услови на војна. Но, доколку терористите успеат да активираат помоќни терористички средства тогаш американскиот Пентагон е подготвен да поведе и крупна регионална војна со употреба на армиски средства. Тоа, пак, ги искривува теоретските облици за борба против тероризмот. Дефинициите за тероризмот се менуваа како што се менуваа и времињата и политичките сос-

дејствувале на интернационално ниво. Нивното вооружување било примитивно (нож, меч, јаже), но сепак постигнале некоја цел.

Золоти-Сикарија била еврејска група, активна во првиот век од нашата ера. Таа била под големо влијание на историјата на еврејскиот народ. Нивните активности се состоеле од индивидуални убиства на луѓе со меч или со нож, но подоцна се впуштиле и во отворена војна. Нивна цел била да ги испровоцираат Грците во Јудејската област, но и Римјаните кои ја имале власта над Грците, над Евреите. Оваа побуна имала катастрофални и несогледливи последици, а завршила со уништување на еврејскиот храм и со масовни самоубиства на Евреите во тврдината Масади. Подоцна, оваа побуна на екстремните групи резултирала со истребување на Евреите во Египет и на Кипар.

Терористичката група **Асасени**, пак, дејствувала од 1090 до 1275 година. Нејзина цел било жртвата да ја изבודат со ножеви среде бел ден, на јавно место,

скиот премиер, императорот на Австрија, италијанскиот крал, а во 1901 година бил убиен американскиот претседател Вилијам Мек Кинли).

Во Русија, пак, на крајот на XIX и на почетокот на XX век се сметало дека единствено тероризмот може да предизвика ефект за да се модернизира руското општество. Во текот на овој период на руски тероризам, милитантните членови на популистичката група "Земја и слобода" основале терористичка организација наречена "Народна волја", која извршила многу политички убиства во периодот од 1879 до 1991 година. Кулминација било убиството на царот Александар Втори во 1881 година. Терористичкото насилство во Русија се продалабочило, па со тоа почнал и процесот на создавање полициска држава.

Иако во САД тероризмот се појавува подоцна од оној во Европа, сепак Америка ниту пред XX век не била имуна на тој вид насилство. Граѓанската војна од 1861 до 1865 година ги инспирирала двете страни да го прифатат тероризмот

Коментар

како метод на војување. Меѓу поразените од југот настанала една организација на отпор наречена "Клукс Клан", решена да се бори против непријателот. Во текот на осумдесеттите години од XIX век биле активни и анархистите, пред сè, во Чикаго, кои имале десеттина илјади приврзаници решени да се борат за насилно уривање на државата. Кога претседателот Мек Кинли бил убиен од еден анархист, Владата го забранила дејствувањето на таа организација. Во втората половина на XX век тероризмот добил сосема други облици. Тоа е векот на верскиот фанатизам. Се појвиле религиозни мотивирани групи кои имале допирни точки со горенаведените Асесани и Таги. Неспорно ваквото дејствување ги доведува во прашање моралните и етичките аспекти на човековата хуманост и постоење.

ПОСТОИ ЛИ ДРЖАВЕН ТЕРОРИЗАМ?

Најчувствителното прашање од оваа област е: можат ли самите држави да бидат извршители на терористички напади? Досега многу пати се зборувало за ова и се анализираше. Сепак, одговорот гласи: да, може. Државите и нивните лидери можат да извршуваат напади со терористички предзнак. Своевремено, Садам Хусеин терористички дејствувал против сопствените граѓани, иракците Курди, исто

така, на еден начин Сталин ги тероризирал граѓаните на Советскиот сојуз, Владата на Гватемала повеќе од 40 години истото тоа го правела над сопственото население и сл. Државите го користеле тероризмот и како инструмент на војување, намерно напаѓајќи ги цивилите за да го скршат моралниот отпор на противникот. На пример, пред крајот на 1940 година британскиот Генералштаб заклучил дека моралот на германскиот народ е лесно кршлив, па затоа решил да ги бомбардира најголемите германски градови во кои има најголема концентрација на луѓе. Историчарите проценуваат дека во тие напади загинале околу 300.000 лица, а биле ранети околу 78.000 Германци цивили. Само во Дрезден, во 1945 година, кога војната веќе била пред крај, со едно бомбардирање биле убиеци околу 100.000 луѓе. Теоретски гледано, тоа е еден од обличите на државен тероризам врз цивилното население. Можеби целта ги оправдала средствата, но на крајот има еден голем прашалник - дали сè тоа е оправдано од морален и од човечки аспект.

Постоеле само два начина да се добие војната: да се влезе во Јапонија чекор по чекор или да се примени шок. Атомската бомба беше тој шок. Тогаш некои воени планери помислиле бомбите да ги фрлат во Јапонското Море или во оризовите полиња за да ги поштедат животите на јапонските цивили. Но, наводно на располагање биле само две атомски бомби, а сама по себе ситуацијата барала да се предизвика голем шок. Затоа била донесена одлука дека треба да се погодат цивилни цели за да може да се постигне максимален ефект. Некои етичари го осудуваат ова бомбардирање. Слични несогласувања има и во контекст на други конвенционални акти.

R. РАФАЈЛОВСКИ
КОНСАЛТИНГ

НОВО ПРЕТПЛАТЕТЕ СЕ

Во рамките на претплатата за 2005 година ќе го добиете засеги **Единственото Мултимедијално CD** во Република Македонија со оваа проблематика. Комплетниот **R-Registar** освен во печатената форма ќе го добиете и во електронска форма. Со инсталацијата на добиеното CD и по завршување на процедурата за неговото инсталирање Вие ќе имате можност секојдневно да го ажурирате R-Registar. По пат на наједноставната команда **АЖУРИРАЈ** со посетата на нашата веб-страница дневно ќе ги внесувате измените, **ВЕДНАШ** по нивното објавување. Постојната горлина тема за спорото пристигање на податоците е веќе минато до колку сте наши претплатници. Покрај ова ќе добиете уште едно CD на крајот на 2005 година со списанието **Репрезент** и **Даночен практикум** со што трајно ќе ги сочувате списанијата.

Сè ова во рамките на истата цена од само 14.700 денари.

ПОЧИТУВАНИ КОМИТЕНТИ!

Пред Вас е повозата на **РАФАЈЛОВСКИ КОНСАЛТИНГ** за претплата на стручно списание **РЕПРЕЗЕНТ** и **R-Registar** за 2005 година. Списанието **РЕПРЕЗЕНТ** содржиски е многу разнолично, ги разработува сите најактуелни и најгорливи теми од секојдневното работење, почнувајќи од даноките, сметководството, фирмите, финансите, менаџментот, берзата, правото и многу други области. Во **ДАНОЧНИОТ ПРАКТИКУМ**, што го подготвуваме во рамките на списанието **РЕПРЕЗЕНТ**, нашите вршни стручњаци од оваа област ги објаснуваат проблемите со кои се соочувате, за данокот на додадена вредност, за персоналниот данок, за данокот на добиток и данокот на имот. **Специјалното издание на РЕПРЕЗЕНТ** содржи упатства за состинување на годишна сметка. **R-Registar** е во пластични корици, со подвижни вметови на основното издание во кое се содржани упатства и даде податоци што Ви се потребни во секојдневното работење и кои редовно ќе се ажурираат.

R-Registar е поделен на 8 дела и тоа:

- Азбучен регистар на прописи
- Надоместоци
- Прописи
- Уплатни сметки и шифри на плаќање
- Камати, коефициенти и стипки
- Курсни листи
- Плати
- Други информации

R-Registar на мултимедијално CD! Списанието **РЕПРЕЗЕНТ** и **ДАНОЧНИОТ ПРАКТИКУМ** на мултимедијално CD!

На нашата веб-страница на интернет ја добивате сите податоци со одвоен доделен шифр.

Контактите ја нивната веб-страница!

ЕДНА ПРЕТПЛАТА ЗА:

- 25 СЕРИЈА
- 2 МУЛТИМЕДИЈАЛНИ CD-а
- 1 R-РЕГИСТАР 2 16 ДОПОЛНУВАЊА

Со помош,
Вера Рафајловска

12 Списанија
РЕПРЕЗЕНТ

12 Броја
ДАНОЧЕН ПРАКТИКУМ

1 R-Registar со
основна вложка
со преку
300

СТРАНИЦИ И

16
ДОПОЛНУВАЊА

1 Специјално
ИЗДАНИЕ

НОВО

2 Мултимедијални CD-а

САМО ЗА
14.700 ДЕН